

การพัฒนาคุณภาพมนุษย์ด้วยระบบบุญนิยมของชุมชนชาวอโศกเชิงพุทธบูรณาการ
HUMAN RESOURCE DEVELOPMENT BY BUNNIYOM SYSTEM OF ASOKA
COMMUNITY IN BUDDHIST INTEGRATED APPROACH

ทิวเมฆ นาวาบุญนิยม¹, พระศรีวินยาภรณ์², พระสุทธิสารเมธี³
Tiwmek Navaboonniyom¹, Phra Srivinayaphon², Phra Sutthisanmethi³
ทำวิจัยเมื่อ พ.ศ. 2563

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษาการพัฒนาคุณภาพมนุษย์ด้วยระบบบุญนิยมของชุมชนชาวอโศก 2) เพื่อศึกษาการพัฒนาคุณภาพมนุษย์ตามแนวพระพุทธศาสนา 3) เพื่อบูรณาการหลักพุทธธรรมในการพัฒนาคุณภาพมนุษย์ด้วยระบบบุญนิยมของชุมชนชาวอโศก 4) เพื่อเสนอแนวทางและการสร้างองค์ความรู้เกี่ยวกับ “รูปแบบการพัฒนาคุณภาพมนุษย์ด้วยระบบบุญนิยมของชุมชนชาวอโศกเชิงพุทธบูรณาการ” เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพ มีการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ทรงคุณวุฒิ 10 รูป/คน และมีการสนทนากลุ่มกับผู้ทรงคุณวุฒิ 5 รูป/คน

ผลการวิจัย พบว่า 1) การพัฒนาคุณภาพมนุษย์ด้วยระบบบุญนิยมของชุมชนชาวอโศกนำไปสู่การพัฒนา 4 ด้าน คือ ด้านการพัฒนาตนเอง ด้านการพัฒนาชุมชน ด้านวัฒนธรรม และด้านเศรษฐกิจ 2) หลักพุทธธรรมที่ใช้ในงานวิจัย คือ หลักไตรสิกขา (ศีล สมาธิ ปัญญา) บุญกิริยาวัตถุ 10 สารานิยธรรม 6 และอปริหานิยธรรม 7 3) การบูรณาการหลักพุทธธรรมกับระบบบุญนิยมของชุมชนชาวอโศก เกิดผลดี 4 ด้าน คือ ด้านการพัฒนาตนเอง เกิดความมีอิสรภาพ ด้านการพัฒนาชุมชน เกิดความมีบูรณาภาพ ด้านวัฒนธรรม เกิดความมีสันติภาพ ด้านเศรษฐกิจ เกิดความมีภราดรภาพ และ 4) องค์ความรู้ใหม่ที่ได้จากการวิจัย คือ “FIPF” Model หมายถึง รูปแบบคุณธรรมบุญนิยม 4 ประการ คือ อิสรภาพ บูรณาภาพ สันติภาพ และภราดรภาพ

คำสำคัญ : 1. การพัฒนาคุณภาพมนุษย์ 2. ระบบบุญนิยม 3. ชุมชนชาวอโศก

¹ ศน.ด. (พุทธศาสนศึกษา) บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

¹ Ph.D. (Buddhist Studies), Graduate School, Mahamakut Buddhist University

² ดร. (พุทธศาสนศึกษา) อาจารย์ประจำหลักสูตรพุทธศาสนศึกษา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

² Ph.D. (Buddhist Studies) Lecturer in Buddhist Studies Department, Mahamakut Buddhist University.

³ ศน.ด. (พุทธศาสนาและปรัชญา), อาจารย์ประจำหลักสูตรสาขาวิชาพุทธศาสนาและปรัชญา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

³ Ph.D. (Buddhism and Philosophy), Lecturer in Buddhism and Philosophy Department, Mahamakut Buddhist University.

Corresponding author; Email: tiwboon7176@gmail.com

(Received: 14 August 2020; Revised: 27 August 2020; Accepted: 29 August 2020)

ABSTRACT

The objectives of this dissertation were as for; 1) to study human resource development by Bunniyom or Puññist system or meritorious system of Asoka community, 2) to study human resource development according to Buddhism, 3) to integrate the Buddhist principles in human resource development with bunniyom system of Asoka Community, and 4) to propose approaches and knowledge body on "The Model of Human Resource Development by Bunniyom system of Asoka Community in Buddhist Integrated Approach". It is qualitative research. Have in-depth interviews with 10 experts and from focus group discussion with 5 experts.

The results indicated as follows: 1) Human Resource Development by Bunniyom system of Asoka Community. Lead to the development in 4 areas: self-development, Community development, culture, and economy. 2) The Buddhist principles used in the research are the threefold Training principles (Precept, Concentration, and wisdom), 10 principles of Puññakiriyavatthu, 6 principles of Saraniyadhamma, and 7 principles of Aparihaniyadhamma. 3) The good results occurring from the Integration of Buddhist principles with the Bunniyom system of the Asoka community are in 4 sides: Self-development for freedom, Community development for Integrity, Culture for having peace, Economics for creating Fraternity. And 4) The new body of knowledge gained from research is the "FIPF" Model. It means the four forms Bunniyom; freedom, integrity, peace, and fraternity.

Keyword: 1. Human resource development 2. Bunniyom system 3. Asoka community.

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

ตลอดเวลาที่ผ่านมา การพัฒนาคุณภาพมนุษย์ของประเทศไทย อยู่ภายใต้อุดมการณ์ของระบบทุนนิยม อยู่ในกรอบแนวคิดของอารยธรรมตะวันตก ที่เน้นเรื่องทุน และให้ความสำคัญกับทุน โดยมีรากฐานความคิดการพัฒนาคนมาจากหลายแนวคิด เช่น แนวคิดการบริหารทรัพยากรมนุษย์อย่างบูรณาการ กล่าวไว้ว่า ในบรรดาปัจจัยการผลิตทั้งหมด ทรัพยากรมนุษย์ ถือได้ว่าเป็นปัจจัยที่สำคัญและมีคุณค่ามาก เหตุผลสำคัญ คือ ทรัพยากรอื่น ๆ ทุกชนิด ไม่สามารถสร้างมูลค่าเพิ่มได้ ต่างกับทรัพยากรมนุษย์ เมื่อนำมาใช้ในระบบการผลิต ย่อมสามารถเพิ่มมูลค่าได้จากการพัฒนาทักษะของมนุษย์อย่างต่อเนื่อง 2 ลักษณะ คือ ทักษะในการผลิตและทักษะชีวิต (สุภาวดี ขุนทองจันทร์, 2559)

การพัฒนาตามระบบทุนนิยม ก่อให้เกิดความเจริญก้าวหน้า ทั้งด้านวัตถุ ด้านเทคโนโลยี ด้านเศรษฐกิจและสังคม เช่น มีสิ่งก่อสร้างที่ใหญ่โตและมีตึกกรมบ้านช่องที่ทันสมัย มีเส้นทางคมนาคมที่สะดวก มีเทคโนโลยีที่ล้ำสมัย สามารถแสวงหาสิ่งต่าง ๆ ได้อย่างง่ายดาย เพื่อนำมาบำรุง

บ่าเรอ กามคุณ 5 ที่เกิดขึ้นทางตา หู จมูก ลิ้น และกาย ให้ได้เสพออย่างสมใจ ยิ่งเอร์ตอ้อยมาก ยิ่งเพลิดเพลีนมาก ยิ่งเสพ ยิ่งติดกันมาก ๆ ทุนนิยมถือว่า เป็นสิ่งที่ดี การที่ทุนนิยมยึดครองโลกได้สำเร็จ ก็เพราะว่า มีปรัชญาที่ตอบสนองความต้องการของกิเลสและตัณหาได้อย่างทั่วถึง ผู้ที่อุ้มไปด้วยกิเลส ย่อมยินดีกับแนวทางทุนนิยม เพราะทำให้มีชีวิตความเป็นอยู่ที่สุขสบายเพิ่มมากขึ้น มีฐานะทางเศรษฐกิจดีขึ้น แต่ในขณะเดียวกัน ความเจริญทางด้านวัตถุ ด้านเศรษฐกิจและด้านเทคโนโลยีที่มีอยู่นั้น กลับทำให้ปัญหาสังคมเกิดขึ้นตามมาอย่างมากมาย โดยเฉพาะคนจน คนด้อยโอกาส และคนที่ดิ้นรนเพื่อจะเป็นคนรวยแล้วสู้เขาไม่ได้ ต้องพ่ายแพ้อย่างหมดตัว ผลก็คือ เกิดความทุกข์ ความยาก และความลำบาก กระจายไปทั่ว หรืออาจกล่าวโดยสรุปได้ว่า เศรษฐกิจดี สังคมมีปัญหา การพัฒนาไม่ยั่งยืน (สำนักงานคณะ กรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2540 : 10) สิ่งที่เกิดขึ้นควบคู่ไปกับระบบทุนนิยม ก็คือ การแสวงหากำไร ทุกคนจะมีแนวคิดคล้าย ๆ กัน คือ ทำอย่างไรจึงจะมีกำไรสูงสุด ส่วนหายนะที่เกิดขึ้นกับคนและสิ่งแวดล้อม อันเป็นผลมาจากความมั่งคั่งร่ำรวย จะเป็นอย่างไร ก็ไม่ได้ใส่ใจมากเท่าที่ควร ผลกระทบที่เกิดขึ้นและมีอาจปฏิเสธได้ ก็คือ ภาวะแห่งการทุจริต ภาวะแห่งการเอารัด เอาเปรียบ เกิดการผูกขาดปัจจัยการผลิต โดยชนชั้นนายทุนและกลุ่มทุนขนาดใหญ่ เกิดการแข่งขันในกลุ่มนายทุนอย่างไร้ขอบเขต จนเป็นเหตุแห่งความได้มาซึ่งความไร้เสถียรภาพ และนำไปสู่ความตกต่ำทางเศรษฐกิจอย่างรุนแรง จิตสำนึกทางสังคมของปัจเจกชนตกต่ำลงไปเรื่อย ๆ

ด้วยเหตุที่มีคนกลุ่มเล็ก ๆ อยู่กลุ่มหนึ่ง ที่เรียกตนเองว่า ชาวอโศก มีวิถีชีวิตที่แตกต่างจากแนวทางของระบบทุนนิยม ชนิดที่เป็นคนละชั่วกันเลยทีเดียว ผู้ที่อาศัยอยู่ในชุมชนชาวอโศก จะพัฒนาคุณภาพชีวิตของตนเองด้วยระบบบุญนิยมของสมณะโพธิรักษ์ คือ ถือศีล 5 ละอบายมุข และกินอาหารมังสวิรัต ด้วยเหตุผลดังกล่าวมานี้ ทำให้ผู้วิจัยเกิดความสนใจ ใคร่เรียนรู้ ใคร่ศึกษาค้นคว้า แนวทางการพัฒนาคุณภาพมนุษย์ด้วยระบบบุญนิยมของชุมชนชาวอโศก ที่มีวิถีชีวิตแบบพอเพียง และพึ่งตนเองได้อย่างครบวงจร

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 2.1 เพื่อศึกษาการพัฒนาคุณภาพมนุษย์ด้วยระบบบุญนิยมของชุมชนชาวอโศก
- 2.2 เพื่อศึกษาการพัฒนาคุณภาพมนุษย์ตามแนวพระพุทธศาสนา
- 2.3 เพื่อบูรณาการหลักพุทธธรรมในการพัฒนาคุณภาพมนุษย์ด้วยระบบบุญนิยมของชุมชนชาวอโศก
- 2.4 เพื่อนำเสนอ “รูปแบบการพัฒนาคุณภาพมนุษย์ด้วยระบบบุญนิยมของชุมชนชาวอโศกเชิงพุทธบูรณาการ”

3. ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

- 3.1 การนำคุณธรรมบุญนิยมไปใช้ในการพัฒนาตนเอง ย่อมทำให้แต่ละคนที่ได้รับการพัฒนา หลุดพ้นจากอำนาจของกิเลส เกิดผลดี คือ เกิดอิสรภาพขึ้นที่จิตในจิตได้อย่างแท้จริง
- 3.2 การนำคุณธรรมบุญนิยมมาใช้ในการพัฒนาคบครัว ย่อมทำให้ครอบครัวนั้นๆ เกิดสาราณียธรรม 6 คือ ระลึกถึงกัน รักกัน เคารพกัน ไม่วิวาทกัน สามัคคีกัน และมีความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน ได้อย่างแท้จริง

4. วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “การพัฒนาคุณภาพมนุษย์ด้วยระบบบุญนิยมของชุมชนชาวโศกเชิงพุทธบูรณาการ” เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) แบบวิจัยเอกสาร (Documentary Research) โดยการศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสารปฐมภูมิ คือ ข้อมูลจากคัมภีร์พระไตรปิฎก อรรถกถา ฎีกา อนุฎีกา และเอกสารอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องสอดคล้องกับการพัฒนาคุณภาพของมนุษย์ เอกสารทุติยภูมิ คือ ข้อมูลจากตำรา หนังสือ หนังสือพิมพ์ วารสาร บทความ วิทยานิพนธ์ เว็บไซต์ และงานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อตอบโจทย์วิจัยตามวัตถุประสงค์ โดยมีขั้นตอนการวิจัย ดังนี้

4.1 วิเคราะห์กระบวนการพัฒนาคุณภาพมนุษย์ด้วยระบบบุญนิยมของชุมชนชาวโศก และหลักพุทธธรรมเพื่อการพัฒนาคุณภาพมนุษย์ในพระพุทธศาสนา

4.2 จัดทำร่างรูปแบบการพัฒนาคุณภาพมนุษย์ด้วยระบบบุญนิยมของชุมชนชาวโศก โดยบูรณาการร่วมกับการพัฒนาคุณภาพมนุษย์ในพระพุทธศาสนา

4.3 สัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) กับผู้ทรงคุณวุฒิด้านต่าง ๆ จำนวน 10 รูป/คน ในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการนำหลักไตรสิกขา บุญกิริยาวัตถุ 10 สารานิยธรรม 6 และอปปริหานิยธรรม 7 มาใช้กับการพัฒนาคุณภาพมนุษย์ด้วยระบบบุญนิยม ด้านการพัฒนาตนเอง ด้านการพัฒนาชุมชน ด้านวัฒนธรรม และด้านเศรษฐกิจ และเมื่อผู้วิจัยติดต่อผู้เชี่ยวชาญระบบบุญนิยม จำนวน 5 รูป/คน ได้แล้ว ผู้วิจัยจึงได้จัดให้มีการสนทนากลุ่ม (Focus Group) กับผู้เชี่ยวชาญในระบบบุญนิยม

4.4 ทำการสรุปผล โดยวิเคราะห์ข้อมูลร่วมกัน ระหว่างผลที่ได้จากการวิจัยเอกสาร ผลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึก และผลที่ได้จากการสนทนากลุ่ม แล้วนำมาบูรณาการร่วมกัน

4.5 นำเสนอรายงานผลการศึกษา “รูปแบบการพัฒนาคุณภาพมนุษย์ด้วยระบบบุญนิยมของชุมชนชาวโศกเชิงพุทธบูรณาการ” เชิงพรรณนาในรูปแบบดัชนีนิพนธ์ โดยการศึกษาและนำเสนอผลการวิจัยที่ค้นพบต่อคณะกรรมการควบคุมดัชนีนิพนธ์ทั้ง ๓ รูป/คน

4.6 นำผลงานเสนอในการสัมมนาวิจัยนิพนธ์ (Pre Submission) โดยมีคณะกรรมการตามทบัตติวิทยาลัยกำหนด เพื่อรับฟังการวิจารณ์ผลงาน (Public Hearing) และตอบข้อซักถามของผู้เข้าร่วมสัมมนา เพื่อประโยชน์ในการปรับความสมบูรณ์ของดัชนีนิพนธ์

4.7 เสนองานวิจัยฉบับสมบูรณ์ เพื่อขอสอบป้องกันดัชนีนิพนธ์ต่อบัตติวิทยาลัย

5. ผลการวิจัย

ผลการวิจัย ได้ค้นพบคำตอบตรงตามวัตถุประสงค์ทุกประการ ดังนี้

5.1 การพัฒนาคุณภาพมนุษย์ด้วยระบบบุญนิยม

5.1.1 ระบบบุญนิยมของชุมชนชาวโศก มีรากฐานมาจากภูมิปัญญาพุทธ ที่มีวิถีชีวิตอยู่ร่วมกันตามแบบสังคมสงฆ์สมัยพุทธกาล หมายถึง มีวิถีชีวิตแบบสาธารณโภคีที่สมบูรณ์ คือ เครื่องกินเครื่องใช้ที่พระภิกษุได้รับมา จะจัดเก็บไว้เป็นส่วนกลาง มีพระภิกษุที่ได้รับการแต่งตั้งจากสงฆ์ มีหน้าที่ดูแลงานต่าง ๆ เช่น ผู้แต่งตั้งเสนาสนะและแจกภัตตาหาร (วิ.จุ. 6/592/271) ผู้รักษาเรือนคลัง ผู้รับจีวร ผู้แจกจีวร ผู้แจกข้าวยาคุ ผู้แจกผลไม้ ผู้แจกของเคี้ยว ผู้แจกของเล็กน้อย ผู้แจกผ้า ผู้แจกบาตร ผู้ใช้คนวัด ผู้ใช้สามเณร (วิ.จุ. 7/326-335/95-99) การแบ่งของกินของใช้กันนี้

พระพุทธเจ้าทรงสอนว่า เป็นธรรมอันเป็นที่ตั้งแห่งความระลึกถึงกัน เป็นเครื่องกระทำให้เป็นที่ยรัก เป็นเครื่องกระทำให้เป็นที่ยศพร เป็นไปเพื่อความสงเคราะห์กัน เพื่อความไม่วิวาท เพื่อความพร้อมเพรียงกัน และเพื่อความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน (รินธรรม โอโสภะทรกุล, 2549) อย่างไรก็ตาม หลังจากสมณะโพธิรักษ์อุปสมบทเมื่อ พ.ศ.2513 ที่วัดโศการาม จังหวัดสมุทรปราการ ท่านก็ได้ปฏิบัติธรรมตามจุลศีล มัชฌิมศีล มหาศีล ที่มีบัญญัติไว้ในพระพุทธศาสนา ผู้ที่เคารพ ศรัทธา เลื่อมใส และปฏิบัติตามแนวทางบุญนิยมของสมณะโพธิรักษ์ จะเรียกตนเองว่า ชาวอโศก เมื่อชาวอโศกมีปริมาณมากขึ้น จึงเกิดการรวมตัวกันเป็นหมู่กลุ่มชุมชนสังคม ที่เรียกว่า ชุมชนชาวอโศก ต่อมาก็มีชุมชนบุญนิยมของชาวอโศกเกิดขึ้นอยู่เรื่อย ๆ และกระจายอยู่ทั่วประเทศ

5.1.2 ระบบบุญนิยมของชุมชนชาวอโศก มีสมณะโพธิรักษ์ เป็นต้นเค้า เป็นผู้ให้กำเนิด มีการเผยแพร่ครั้งแรกเมื่อเดือนกันยายน พ.ศ. 2538 ในหนังสือพิมพ์เราคิดอะไร คอแล่มข้าพเจ้าคิดอะไร สมณะโพธิรักษ์ยืนยันอย่างชัดเจนว่า เป็นความรู้ของข้าพเจ้าเอง ไม่ใช่ความรู้ของผู้อื่น หรือเอามาจากที่อื่นใด ๆ เลย (สมณะโพธิรักษ์, 2538) และความรู้ในระบบบุญนิยมที่ค้นพบในงานวิจัยนี้ได้แก่ 1. ความหมายและสาระของบุญในระบบบุญนิยม 19 ประการ 2. ทฤษฎีกำไร-ขาดทุนของอารยชน 3. นิยามแห่งความเป็นบุญนิยม 11 ประการ 4. ความสำคัญของระบบบุญนิยม 6 ประการ และ 5. อุดมการณ์สูงสุดของบุญนิยม 7 ประการ สำหรับแนวทางการปฏิบัติเพื่อเข้าถึงอุดมการณ์บุญนิยมของชุมชนชาวอโศก ได้แก่ ทฤษฎีสัมมาอริยมรรคมีองค์ 8 เมื่อผู้วิจัยนำระบบบุญนิยมมาสังเคราะห์แล้ว พบว่า ระบบบุญนิยมของชุมชนชาวอโศก นำไปสู่การพัฒนาคุณภาพของมนุษย์ทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านการพัฒนาตนเอง ด้านการพัฒนาชุมชน ด้านวัฒนธรรม และด้านเศรษฐกิจ

5.2 หลักพุทธธรรมที่เหมาะสมกับการพัฒนาคุณภาพมนุษย์ของชุมชนชาวอโศก

5.2.1 หลักไตรสิกขา ได้แก่ ศีล สมาธิ ปัญญา

ศีล สมาธิ ปัญญา เป็นธรรมะที่มีความสัมพันธ์เกี่ยวเนื่องติดต่อกันเป็นสาย เป็นปัจจัย การเป็นธรรมะที่โยงใยเกื้อกูลกัน เป็นเหตุเป็นผลแก่กันและกันอย่างสลับซับซ้อน ศีล สมาธิ ปัญญา ในงานวิจัยนี้ มีความสัมพันธ์กันอย่างลึกซึ้ง สำคัญยิ่ง ขาดสิ่งหนึ่งสิ่งใดไม่ได้เลย การปฏิบัติศีล สมาธิ ปัญญา ของชาวอโศก เป็นการปฏิบัติอยู่กับอริยาบถต่าง ๆ ที่ดำเนินอยู่ในชีวิตประจำวัน การปฏิบัติศีล ของชาวอโศก จะปฏิบัติตามลำดับ ปฏิบัติทีละข้อ ๆ ข้อไหนพร้อมก่อน เริ่มก่อน ปฏิบัติก่อน เมื่อตั้งศีลแล้ว ก็สมาทานศีล มีสติ สังวร ควบคุมกาย-วาจา ได้อย่างต่อเนื่อง ได้อย่างถูกต้อง คือ ขณะที่สังวร กายวาจานั้น ๆ ด้วยสติ ด้วยธรรมวิจย ด้วยวิริยะ จิตย่อมได้รับการอบรมไปด้วยในตัว จิตย่อมเลือกเฟ้น สิ่งสมกุศล หรือสิ่งสมสัมมาเสมอ ๆ เป็นโพชนงค์ ที่รู้ได้ เห็นได้ จากกรรม จากการงาน ที่ตนได้ทำเอาไว้ ซึ่งเป็นผลมาจากการใช้บุญชำระกิเลสได้อย่างถูกต้อง ตรงตามเนื้อศีลที่ได้สมาทานเอาไว้ เมื่อกิเลสถูกชำระด้วยบุญ กิเลสก็ตาย เมื่อกิเลสในศีลข้อนั้นสูญสลายไปหมดแล้ว พฤติกรรมทางกาย วาจา ใจ ย่อมเจริญขึ้น จนที่สุดบริบูรณ์ได้นั่นเอง หมายความว่า จิตของผู้ปฏิบัตินั้น ๆ จะก้าวเข้าสู่สภาพสูง เป็นจิตอันยิ่ง หรือจิตอันดียิ่ง เรียกว่า “สมาธิ” หรืออธิจิต เมื่อศีลชำระจิตจนเป็นสมาธิ (อธิจิต) ได้แล้ว จิตของผู้ที่ปฏิบัติอยู่นั่นเอง ก็จะมีเห็นของจริงตามความเป็นจริง คือ จะรู้ของจริงในจิตของตนว่า กิเลสเป็นเช่นใด แล้วก็จับตัวตนของมันได้ ซึ่งมีอาการที่สามารถรู้ได้และสัมผัสได้ ผู้ที่ปฏิบัติได้ ย่อมรู้ว่า จิตที่ละหนายคลายจาก ต่างกับจิตที่มีกิเลส นั้น ๆ อยู่อย่างไร ผู้ที่ปฏิบัติได้ จะรู้ของแท้ จะรู้สภาวะจริง ๆ ซึ่งไม่ใช่การคิดเอาเอง นี่คือ ปัญญา ที่เรียกว่า วิปัสสนาญาณ เป็นปัญญาชนิดที่

กำจัดกิเลสได้แบบรู้ ๆ เป็นปัญญาโลกุตระที่อยู่เหนือกิเลส เป็นปัญญาที่มีธาตุรู้ มีตัวรู้ เป็นปัญญาที่รู้จักรู้แจ้งรู้จริง คือ รู้ความเกิด-ความดับ อันเป็นอริยะ อันให้ถึงความสิ้นทุกข์โดยชอบได้อย่างแท้จริง

5.2.2 หลักพุทธธรรมที่สนับสนุนการพัฒนาคุณภาพมนุษย์

หลักพุทธธรรมที่ผู้วิจัยนำมาสนับสนุนการพัฒนาคุณภาพมนุษย์ในงานวิจัยนี้ ได้แก่ บุญกิริยาวัตถุ 10, สาราณียธรรม 6 และอธิปหานียธรรม 7 ผลการวิจัย พบว่า หลักธรรมทั้ง 3 หมวด เป็นหลักธรรมที่ช่วยคลี่คลายและช่วยแก้ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นภายในชุมชนชาวอโศกได้ทุกปัญหา เช่น ปัญหาเอาแต่ใจตัวเอง คนมักโกรธ คนตระหนี่ คนขี้เกียจ คนที่ขบถนินทา ฯลฯ จะเห็นได้ว่า เมื่อนำปัญหาต่าง ๆ เข้าสู่ที่ประชุมอธิปหานียธรรมที่เพียบพร้อมไปด้วยผู้มีศีล มีคุณธรรม ปัญหาต่าง ๆ เหล่านี้ ก็จะได้รับแก้ไขด้วยวิธีที่ถูกต้องและชอบธรรม นอกจากนี้ ยังมีการนำหลักบุญกิริยาวัตถุ 10 มาใช้แก้ปัญหาคนที่แข่งกระด้าง ด้วยการสอนให้อ่อนน้อมถ่อมตน เป็นต้น หรือบางคนชอบรังแกผู้อื่น ชอบนินทาผู้อื่น ผู้มีศีลก็จะนำสาราณียธรรม 6 มาสอน โดยสอนให้รู้จักเมตตาทายกรรม, เมตตาวิจารณ์ และเมตตาตามโนกรรม หรือกรรมของผู้ที่มีศีล (บางข้อ) แล้วข่มผู้อื่นที่ศีลด้อยกว่าตน หรือทำไม่ได้ ไม่ดีเท่าตน ผู้ที่เป็นสัตบุรุษ ก็จะสอนให้รู้จักสืลสามัญญตา ประพฤติตนให้เสมอสมานกัน เป็นต้น

5.3 การบูรณาการหลักพุทธธรรมกับการพัฒนาคุณภาพมนุษย์ด้วยระบบบุญนิยม

ระบบบุญนิยมของสมณะโพธิรักษ์ และแนวทางปฏิบัติเพื่อเข้าถึงอุดมการณ์บุญนิยม คือ ทฤษฎีสัมมาอริยมรรคมีองค์ 8 เมื่อนำมาใช้ในกระบวนการพัฒนาคุณภาพมนุษย์ ผลที่ได้ คือ ทำให้เกิดการพัฒนาคูณภาพมนุษย์ของชุมชนชาวอโศกขึ้น 4 ด้าน คือ ด้านการพัฒนาตนเอง ด้านการพัฒนาชุมชน ด้านวัฒนธรรม และด้านเศรษฐกิจ เมื่อผู้วิจัยนำระบบบุญนิยมของชุมชนชาวอโศกมาบูรณาการด้วยหลักพุทธธรรม ทั้ง 4 ด้าน ย่อมก่อให้เกิดผลและอานิสงส์ ดังนี้

5.3.1 ด้านการพัฒนาตนเอง การพัฒนาตนเองของสมาชิกชุมชนชาวอโศก เป็นเรื่องที่ชุมชนให้ความสำคัญเป็นลำดับแรก ชาวอโศกถือว่า ศีล คือ เป็นต้นน้ำ เป็นต้นทางแห่งกุศลธรรมทั้งหลาย ดังนั้น การถือศีล การสมาทานศีล และการปฏิบัติปฏิบัติในศีล คือ สิ่งที่ชาวอโศกปฏิบัติกันเป็นปกติ สอดคล้องกับชิตตะวัน ชนะกุล ให้สัมภาษณ์ว่า “การพัฒนาตนเอง ต้องเริ่มต้นที่ศีล และถ้าจะให้ดี ต้องเริ่มตั้งแต่เด็ก” ที่กล่าวว่า ต้องเริ่มตั้งแต่เด็ก เพราะว่า วัยเด็ก เป็นวัยที่เปรียบเสมือนผ้าขาว รับรู้อะไรได้ง่าย เรียนรู้อะไรได้ง่าย ถ้าเราสอนให้เด็กถือศีล เด็กย่อมถือศีลได้ โดยไม่ยาก โดยไม่ลำบาก แต่ถ้าปล่อยให้เจริญเติบโตเป็นผู้ใหญ่ แล้วไม่พัฒนาตนเอง ย่อมเป็นคนเสื่อม ย่อมเป็นคนไม่เจริญ ย่อมมีอนาจาระ คือ มีความประพฤติชั่ว ด้วยการล่วงละเมิดทางกาย ด้วยการการล่วงละเมิดทางวาจา ด้วยการการล่วงละเมิดทั้งทางกายทั้งทางวาจา (อภิ.วิ. 35/604/282) ผู้ประพฤติตนเช่นนี้เรียกว่า ผู้ที่มีศีลวิบัติ ผู้ที่จะพ้นทุกข์จากวิบากบาปเหล่านี้ได้ ต้องตั้งศีล เพราะศีลเป็นตัวดักกิเลส สอดคล้องกับใจเพชร กล้าจน ให้สัมภาษณ์ว่า “เมื่อเราตั้งศีล เราก็จะเห็นอาการที่ไม่ได้ตั้งใจ ไม่ได้ตั้งใจ ที่มันดัน ลีลาของการดันนั้นแหละ คือ ลีลาของกิเลส ดังนั้น เจื่อนไขแรกที่จะทำให้เราเห็นกิเลส รู้จักกิเลส ก็คือ การตั้งศีล” และเมื่อเห็นกิเลสแล้ว เราก็ต้องกำจัดกิเลสด้วยบุญ ใช้บุญเป็นเครื่องชำระล้างกิเลส เมื่อบุญกำจัดกิเลสได้ กิเลสก็ไม่มี เมื่อกำจัดกิเลสได้ กิเลสที่เคยครอบงำเราอยู่ ก็หมดไป ก็สูญไป จิตวิญญานที่มีอยู่ ดำรงอยู่ ย่อมเป็นจิตวิญญานที่สะอาด บริสุทธิ์ เป็นจิตวิญญานที่มีอิสระ คือ มีอิสระจากกิเลส สรุปได้ว่า การถือศีล การลดกิเลส ทำให้เกิดความเป็นอิสระขึ้นที่จิตวิญญานได้อย่างจริงแท้แน่นอน

5.3.2 ด้านการพัฒนาชุมชน ชาวอโศก เชื่อมั่นว่า ชุมชนจะเข้มแข็งได้ ต้องมีนักบวชที่มีอริยศีลเป็นกัลยาณมิตร สอดคล้องกับสงกรานต์ ภาคโชคดี ที่ให้สัมภาษณ์ว่า “สิ่งที่ผมเห็นและเข้าใจว่า เป็นจุดแข็งของการพัฒนาชุมชน ก็คือ มีนักบวชที่เป็นกัลยาณมิตร มีนักบวชที่มีอริยศีลชั้นเป็นสรณะ นักบวชชาวอโศกทุกคน คือ ผู้มีส่วนร่วมในการบูรณาการชุมชนบุญนิยมให้เข้มแข็ง ตั้งแต่เริ่มต้นจนถึงปัจจุบัน การมีส่วนร่วมของพุทธบริษัท 4 แบบอโศก คือ สมณะ (นักบวชชาย) ลิกขมาตุ (นักบวชหญิง) อุบาสก และอุบาสิกา คือ กุญแจไขไปสู่ความเจริญ ความก้าวหน้า และพัฒนาไปสู่วิถีแห่งบุญนิยมด้านต่าง ๆ การบูรณาการร่วมกันของพุทธบริษัททั้ง 4 เป็นเหตุ จึงทำให้เกิดความอบอุ่น ความสามัคคี และมีบูรณภาพ” ชาวอโศก เชื่อมั่นว่า ชุมชนจะเข้มแข็งได้ ชุมชนต้องไม่มีอบายมุข และไม่มีคนที่วิบัติในศีล ชาวอโศกเชื่อว่า ถ้าเรามีศีลวิบัติ ย่อมมีวิบากชั่ว วิบากเลว เป็นผล ย่อมเข้าถึงอบาย ทุกคติ วินิบาต นรก (ส.ม. 19/1489/363) ชุมชนจะเข้มแข็งได้ ต้องมีอธิปไตยธรรม สอดคล้องกับสม นาสอ่าน ที่ให้สัมภาษณ์ว่า “การพัฒนาชุมชนให้เข้มแข็ง 1) ต้องมีผู้นำทางจิตวิญญาณ 2) ต้องมีการแบ่งงานและกระจายงาน เพื่อนำไปสู่การปฏิบัติ 3) ต้องมีการประชุมอธิปไตยธรรมกันเป็นประจำ” และสอดคล้องกับการสนทนากลุ่ม ที่ให้สัมภาษณ์ว่า “ชุมชนชาวอโศกจะเข้มแข็ง มั่นคง และยั่งยืนได้ สมาชิกในชุมชนต้องลดกิเลสเท่านั้น ถ้าผู้ที่อยู่ในชุมชนไม่ลดกิเลส ไม่ให้ความสำคัญกับการลดกิเลส กิเลสที่ฝังรากลึกอยู่ในสันดานของแต่ละคน จะแตกตัว จะขยายตัว และลุกลามอย่างรวดเร็ว ชุมชนชาวอโศก ตระหนักถึงภัยร้ายของกิเลส คือ ราคะ โลภะ โทสะ โมหะ สมาชิกของชุมชนอโศก จึงมีความเห็นร่วมกันว่า เราจะต้องบูรณาการไตรสิกขา ให้อยู่ในวิถีชีวิตของเราให้ได้ ถ้าบูรณาการได้ ก็ไม่ต้องแยกส่วนไปปฏิบัติ ถ้าบูรณาการได้ ก็ไม่ต้องหยุดงาน ไม่ต้องลางาน เพื่อหาเวลาไปปฏิบัติ เหตุที่ชุมชนชาวอโศกบูรณาการไตรสิกขาไว้ในวิถีชีวิตปกติได้ ก็เพราะเชื่อในสิ่งที่สมณะโพธิรักษ์ ได้อบรม ได้สั่งสอน โดยให้สมาทานศีลที่เหมาะสมกับฐานะของตน แล้วนำไปปฏิบัติกันให้ได้จริง ๆ ปฏิบัติประจำทุกวัน ทุกวินาทีกับชีวิตให้ได้มากที่สุด เมื่อศีลได้รับการปฏิบัติจนบริสุทธิ์ ไม่ขาด ไม่ทะลุ ไม่ต่าง ไม่พร้อย ได้จริง ๆ ติดต่อกันเนื่อง ๆ และทำได้บริบูรณ์เช่นนั้นอยู่เสมอ ๆ เมื่อประพฤติได้ดังนี้ เป็นปกติของชีวิต กายกรรม วาจกรรม มโนกรรม ก็จะเจริญขึ้น จนที่สุดบริบูรณ์ได้นั่นเอง” สรุปได้ว่า การลดกิเลสที่ดี การมีศีลสามัญญตาที่ดี การมีทฎฐิสามัญญตาที่ดี ทำให้เกิดการบูรณะชุมชนชาวอโศกขึ้นทั้งชุมชนได้อย่างจริงแท้แน่นอน

5.3.3 ด้านวัฒนธรรม การสร้างวัฒนธรรมบุญนิยมของชาวอโศก เริ่มต้นด้วยการสังวรศีล สำรวมอินทรีย์ จากทวารทั้ง 6 คือ ตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ ผู้ที่ถือศีล ผู้ที่มีศีล ผู้ถึงพร้อมด้วยศีล ก็คือ ผู้ที่รู้โทษรู้ภัยของกิเลส ผู้ที่เห็นโทษเห็นภัยของกิเลส แล้วเวรณิ คือ เว้นขาดได้โดยเด็ดขาด การลดละกิเลส คือ เป้าหมายของชาวอโศก สอดคล้องกับภุชญา ให้วฒนานุกูล ให้สัมภาษณ์ว่า “ผู้ใดก็ตาม ถ้าได้ก้าวเข้ามาในชุมชนชาวอโศกแล้ว มีสิ่งหนึ่งที่จะต้องประพฤติปฏิบัติอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ก็คือ การลดละกิเลส ชาวอโศกศรัทธาการลดละกิเลส และมีความเห็นไปในทิศทางเดียวกันว่า การลดละกิเลส เป็นวัฒนธรรมบุญนิยมขององค์กรชาวอโศก” ผู้ที่ไม่ยินดีกับการลดกิเลส ก็คือ ผู้ที่ยังวิบัติในศีลอยู่ ผู้ที่มีศีลวิบัติ ย่อมฆ่าสัตว์ ลักทรัพย์ ประพฤติผิดในกาม พุดเทจ พุดส่อเสียด พุดคำหยาบ และพุดเพ้อเจ้อ (อง.ต.ก. 20/557/255) ผู้ใดที่ลดได้ เลิกได้ เชื่อว่า เป็นผู้ที่มีศีล สอดคล้องกับปานเทพ พัวพงษ์พันธ์ ที่ให้สัมภาษณ์ว่า “คนที่เคยฆ่าสัตว์ แล้วเลิกได้ คนที่เบียดเบียนสัตว์ แล้วเลิกได้ เชื่อว่า เป็นคนที่มีเมตตา แม้ว่าตนเองจะไม่ฆ่า หรือไม่เบียดเบียนแล้วก็ตาม แต่การกินเนื้อสัตว์ดังกล่าว

ก็ยังเป็นเหตุให้สัตว์ต้องตายอยู่ ผู้ที่อยู่ในวิถีแห่งบุญนิยม มีทัศนะว่า ผู้ที่ยังกินเนื้อสัตว์อยู่นั้น คือ ผู้ที่ยังไม่บริสุทธิ์ในศีล ต้องมีความกรุณาเพิ่มขึ้น ด้วยการตั้งอธิศีลว่า จะกินอาหารมังสวัริติ ผู้ที่ทำได้ จะรู้ว่า เกิดผล เกิดอานิสงส์ที่ดี 2 ประการ คือ 1. ศีลบริสุทธิ์ 2. สุขภาพดีขึ้น การกินมังสวัริติ ถือว่าเป็นวัฒนธรรมที่สำคัญของชาวอโศก ผู้ที่ละเมิดศีล 5 คือ ผู้ที่ไม่รักตนเอง ไม่รักผู้อื่น เป็นหาญธรรม ไม่ใช่วัฒนธรรม เพราะเบียดเบียนทั้งตนเองและผู้อื่น ถ้าเลิกสิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ได้ ก็จะเกิดวัฒนธรรมที่ดี เกิดหมู่กลุ่มที่ดี เกิดชุมชนที่ดี เกิดสังคมที่ดี เป็นหมู่กลุ่มชุมชนสังคมที่มีสุขสันติ สุขสงบ สุขเย็น สุขอบอุ่น เป็นสุขที่อยู่บนพื้นฐานของผู้มีศีล มีคุณธรรม” สรุปได้ว่า การถือศีลให้บริสุทธิ์ก็ดี การลดละกิเลสก็ดี ล้วนแล้วแต่เป็นวัฒนธรรมที่ก่อให้เกิดสันติภาพขึ้นในชุมชนของชาวอโศกทั้งสิ้น

5.3.4 ด้านเศรษฐกิจ เศรษฐกิจบุญนิยมของชุมชนชาวอโศก เป็นเศรษฐศาสตร์โลกุตรเป็นศาสตร์ที่สอนให้คนลดละความโลภ ลดละความเห็นแก่ตัว การค้าในระบบบุญนิยม มี 4 ระดับ คือ 1) ขายต่ำกว่าราคาตลาด 2) ขายเท่าทุน 3) ขายต่ำกว่าทุน 4) ให้ฟรีหรือแจกผลผลิตฟรี สอดคล้องกับจิตตะวัน ชนะกุล ที่ให้สัมภาษณ์ว่า “ในฐานะอาจารย์สอนเศรษฐศาสตร์ จึงรู้ว่า เศรษฐกิจบุญนิยมของชาวอโศก ใช้การลดกิเลส เป็นธงนำ ใช้กระบวนการของไตรสิกขา คือ อธิศีลสิกขา อธิจิตตสิกขา และอธิปัญญาสิกขา เป็นองค์ประกอบในการลดกิเลส และใช้บุญ เป็นเครื่องมือในการชำระกิเลส เพราะชาวอโศกนิยมการลดกิเลส และรู้ว่า การลดกิเลสเป็นสิ่งที่ดี ชาวอโศกจึงพยายามพัฒนาเศรษฐกิจบุญนิยมของตนเอง ให้เจริญขึ้น ให้สูงขึ้น อยู่ตลอดเวลา” จึงอาจกล่าวได้ว่า การค้าบุญนิยมเป็นรูปแบบการค้าที่เป็นไปเพื่อการลดละกิเลส สอดคล้องกับสมณะเพาะพุทธ จันทเสฏฐ์ ที่ให้สัมภาษณ์ว่า “แม้ว่าการค้าขายในระบบบุญนิยม ระดับที่ 1 จะขายต่ำกว่าท้องตลาด แต่ก็ยังมีกิเลสบวกเข้าไปในกำไร กิเลสที่บวกเข้าไปนั้นแหละ ตัวบาป แม้จะขายต่ำกว่าท้องตลาด ก็ยังมีบาปอยู่ แต่บาปไม่มาก ถ้าจะไม่ให้บาปเลย ต้องขายเท่าทุน การขายเท่าทุน ถือว่า เสมอตัว ไม่ได้บาป แต่ก็ไม่ได้บุญ ถ้าจะให้ได้บุญ ต้องเริ่มต้นด้วยการขายต่ำกว่าทุน พอเริ่มขายต่ำกว่าทุน ก็เริ่มเป็นบุญ และถ้าขายต่ำกว่าทุนมากเท่าไร ยิ่งได้บุญมากขึ้นเท่านั้น คำว่า ได้บุญ หมายถึง ได้ตัดกิเลส ได้ชำระกิเลส การค้าขายแบบบุญนิยม ต้องขายถูกลง ขายลดลงไปเรื่อย ๆ จึงจะถูกต้องตามสัจจะ ที่สุดให้เปล่า หรือแจกฟรี คือ ไม่มีลาภแลกลาภใด ๆ กลับคืนมาเลย เป็นการให้ที่สะอาดบริสุทธิ์ เป็นการให้ที่ล้ำค่า อาจกล่าวได้ว่า การขาดทุนก็ดี การเต็มใจขาดทุนก็ดี คือ การทำบุญให้กับชีวิต คือ การเดินทางเข้าสู่ความเป็นพระอรหันต์ คือ การเดินทางตามรอยเท้าของผู้ที่เป็นพระอรหันต์” นอกจากนี้ ยังสอดคล้องกับกฤษฎา ให้วฒนาณกุล ที่ให้สัมภาษณ์ว่า “จากประสบการณ์ที่ได้ติดตามและศึกษาชุมชนชาวอโศกมายาวนานมากกว่า 30 ปี ทำให้เข้าใจถึงหลักการและมีวิธีการที่ถูกต้องในการสร้างชุมชนบุญนิยมที่มีระบบเศรษฐกิจบุญนิยมที่สมบูรณ์ ต้องยอมรับข้อเท็จจริงว่า ชุมชนชาวอโศกบูรณาการการค้าในระบบบุญนิยมทั้ง 4 ระดับ ได้อย่างดีเยี่ยม เป็นการบูรณาการที่ไหลลื่นและกลมกลืนกับวิถีชีวิตของชุมชน หมายความว่า เมื่อพูดถึงอบายมุข ก็ปลอดอบายมุขทั้งชุมชน เมื่อพูดถึงงานอาชีพ ก็มีงานสัมมาอาชีพทั้งชุมชน เช่น ทำนา ทำไร่ ทำสวน เมื่อมีผลผลิตเกิดขึ้น ก็แบ่งกันกิน จะขายบ้าง ก็เล็ก ๆ น้อย ๆ เมื่อพูดถึงค่าจ้างแรงงาน ก็ทำงานฟรีทั้งชุมชน เมื่อพูดถึงศีล ก็ถือศีลทั้งชุมชน เมื่อพูดถึงด้านการศึกษา ครูที่สอน ก็สอนฟรี ไม่มีเงินเดือน นักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ ก็เรียนฟรี ไม่ต้องเสียค่าเทอมหรือค่าหนังสือ เมื่อพูดถึงด้านสาธารณสุข พยาบาลและอส. ที่มีอยู่ ก็ตรวจรักษาฟรี ฯลฯ จึงอาจกล่าวได้ว่า การพัฒนาเศรษฐกิจของชุมชนชาวอโศก เป็นบุญนิยมทุกด้าน ส่วนจะเป็นบุญนิยมใน

ระดับใด ก็เป็นเรื่องของชุมชน” จะเห็นได้ว่า เมื่อแต่ละคนลดคติภูมิและลดความเห็นแก่ตัวลงมาได้ ย่อมทำให้เกิดความเป็นพี่เป็นน้อง ย่อมทำให้เกิดความเป็นภราดรภาพภายในชุมชนชาวโอศกได้จริง ๆ

สรุปได้ว่า เมื่อผู้วิจัยนำหลักพุทธธรรมมาบูรณาการร่วมกับระบบบุญนิยมของชุมชนชาวโอศก ทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านการพัฒนาตนเอง ด้านการพัฒนาชุมชน ด้านวัฒนธรรม และด้านเศรษฐกิจ ทำให้เกิดแนวทางปฏิบัติเพื่อชำระกิเลสได้เหมือนกันทั้งชุมชน ซึ่งก่อให้เกิดผลและอานิสงส์ขึ้น 4 ด้าน คือ อิศรภาพ บุรณภาพ สันติภาพ และภราดรภาพ ดังภาพที่ 1

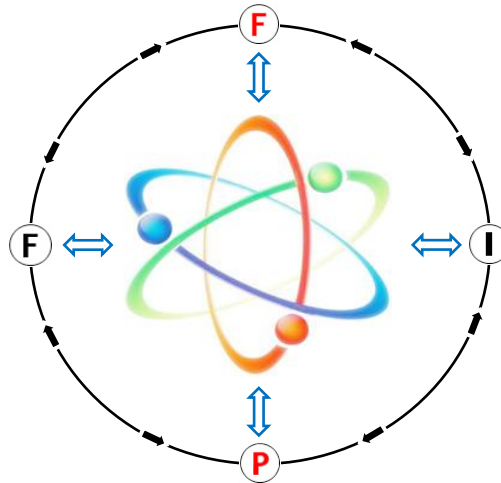

ภาพที่ 1 ผลและอานิสงส์ที่เกิดขึ้นกับชุมชนชาวโอศกทั้ง 4 ด้าน คือ อิศรภาพ บุรณภาพ สันติภาพ ภราดรภาพ

6. สรุปผลการวิจัย

เมื่อผู้วิจัยนำหลักพุทธธรรมที่ใช้ในกระบวนการพัฒนาคุณภาพมนุษย์ มาบูรณาการร่วมกับระบบบุญนิยมในบทที่ 2 ทำให้เกิดองค์ความรู้ใหม่ เป็นองค์ความรู้ที่เกิดการสังเคราะห์และกลั่นตัวจนตกผลึก เรียกว่า “FIPF” Model หมายถึง รูปแบบคุณธรรมบุญนิยม เป็นโมเดลการพัฒนาคุณภาพของมนุษย์ได้อย่างเลิศยอด เป็นองค์รวมของการพัฒนา เพื่อแก้ปัญหาผู้ที่มีความทุกข์ ให้พ้นทุกข์ เพื่อแก้ปัญหาผู้ที่มีกิเลส ให้หลุดพ้นจากความเป็นทาสของกิเลส ด้วยกระบวนการของศีล สมาธิ

ปัญญา อันเป็นอริยะ ผู้ที่ประพฤติได้ ก็คือ อริยบุคคล ผู้ที่ปฏิบัติได้ ก็คือ ผู้ที่เดินตรงเข้าสู่ความเป็นสังคมแห่งบุญนิยม ซึ่งเป็นสังคมที่มีอิสรภาพ (Freedom : F) บุรณภาพ (Integrity : I) สันติภาพ (Peace : P) และภราดรภาพ (Fraternity : F) ดังภาพที่ 2

ภาพที่ 2 FIPF Model หมายถึง รูปแบบคุณธรรมบุญนิยม

F = Freedom หมายถึง อิสรภาพ เป็นอิสรภาพที่เกิดจากการฝึกฝนตนเอง ขัดเกลาร่างกาย ด้วยการปฏิบัติไตรสิกขา ด้วยการใช้อริยขันธ์กิเลส เมื่ออริยขันธ์กิเลสได้แล้ว กิเลสก็หมดไป บำปอกกิเลส เมื่อกิเลสหมด บำปอกจิต จิตก็ว่างจากกิเลส บำปอกจิตไปจากจิต จิตที่ว่างจากกิเลส คือ จิตที่เป็นอิสระจากกิเลส หลุดพ้นจากการครอบงำของกิเลส เป็นจิตที่มีอิสระจริง เป็นจิตที่เข้าถึงเสรีภาพแท้ เป็นจิตที่มีอิสระเสรีภาพอย่างจริงแท้แน่นอน

I = Integrity หมายถึง บุรณภาพ เป็นบุรณภาพที่เกิดจากการเติมเต็มสิ่งที่ยังพร่องอยู่ ยังไม่สมบูรณ์อยู่ ที่เกิดขึ้นในชุมชนชาวอโศก ให้ลดความพร่องลง ให้สมบูรณ์เพิ่มขึ้น เมื่อชุมชนชาวอโศก มีความเป็นเอกภาพ มีความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน ต่างคนก็ต่างลดละกิเลส ต่างคนก็ต่างคิดที่จะแก้ไขข้อบกพร่องของตน เมื่อแต่ละคนร่วมใจกันพัฒนา บุรณภาพในสังคมชาวอโศกจึงเกิดขึ้นตลอดเวลา เป็นบุรณภาพที่เกิดจากน้ำมือ น้ำแรง น้ำใจ ของทุกๆ คน

P = Peace หมายถึง สันติภาพ เป็นสันติภาพที่เกิดจากการชำระกิเลส เมื่อแต่ละคนชำระกิเลสได้ ภาวะของความสงบ ภาวะของความสันติ ที่เป็นพลังงานรวมของคนทั้งชุมชน ย่อมเกิดขึ้น เป็นภาวะที่สุขสงบ สุขสันติ สุขเย็น เป็นความสุข ความสันติ ที่มีอยู่ในชีวิตประจำวัน เป็นสันติภาวะที่มีเกิดจริง มีจริง ในขณะที่ทำกิจ ทำการทำงาน หรือทำอาชีพ ในแต่ละวัน

F = Fraternity หมายถึง ภราดรภาพ คำว่า ภราดรภาพ หมายถึง ความเป็นพี่เป็นน้อง อีกแบบหนึ่ง อีกชนิดหนึ่ง ที่ไม่ใช่ญาติพี่น้องที่สืบเชื้อสายโลหิตเดียวกัน แต่เป็นญาติทางธรรม ญาติที่มีศีล มีอารยธรรม เป็นญาติที่เห็นคุณค่าของการให้ การเสียสละ เป็นความดี เป็นความประเสริฐ เป็นญาติที่พึ่งเกิด พึ่งแก่ พึ่งเจ็บ พึ่งตายกันได้ เป็นสังคมที่มีความเป็นพี่เป็นน้องกันจริง ๆ

7. อภิปรายผลการวิจัย

การพัฒนาคุณภาพมนุษย์ด้วยระบบบุญนิยมของชุมชนชาวอโศกเชิงพุทธบูรณาการนั้น

1) จากการวิจัย พบว่า การพัฒนาคุณภาพมนุษย์ด้วยระบบบุญนิยมของชุมชนชาวอโศก สอดคล้องกับ (เพ็ญศิริ พันทา, 2545) ที่กล่าวว่า หลักการของบุญนิยม ให้ความสำคัญกับการเสียสละ โดยไม่รับค่าตอบแทนเป็นตัวเงิน แต่จะได้รับการขัดเกลาทางด้านจิตใจ จนเกิดจิตสำนึกที่เป็นบุญเป็นผลตอบแทน และสอดคล้องกับ (เพชรดินฟ้า ดิศโยธิน, 2550) ที่กล่าวว่า การบริหารสวัสดิการแบบเศรษฐกิจพอเพียงในระบบบุญนิยม ยึดหลักสาธารณโภคี คือ ใช้สิ่งของกองกลางร่วมกัน เมื่อส่วนกลางอุดมสมบูรณ์ จะเกิดการกระจายผลผลิตที่มีอยู่ อย่างทั่วถึงและเป็นธรรม โดยไม่มีผู้ใดขาดแคลนเลย

2) จากการวิจัย พบว่า การพัฒนาคุณภาพมนุษย์ตามแนวพระพุทธศาสนา สอดคล้องกับ (พระอภิรักษ์ กิตติปัญญา, 2555) ที่กล่าวว่า การบำเพ็ญบุญในพระพุทธศาสนา เป็นหลักการปฏิบัติเพื่อชำระกาย วาจา ใจ ให้สะอาดบริสุทธิ์จากอกุศลธรรมทั้งหลาย เป็นกรรมดี ส่งผลให้ได้รับความสุขและความเจริญในการดำเนินชีวิต และสอดคล้องกับ (พระชัยณรงค์ วิทิต, 2555) ที่กล่าวว่า ศีล 5 เป็นหลักมนุษยธรรม เป็นข้อปฏิบัติให้ถึงความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ คือ การไม่ฆ่าสัตว์ การไม่ลักทรัพย์ การไม่ประพฤติผิดในกาม การไม่พูดเท็จ และการไม่ดื่มสุราเมรัย

3) จากการวิจัย พบว่า การพัฒนาคุณภาพมนุษย์ของชุมชนชาวอโศกมีทั้งหมด 4 ด้าน คือ ด้านการพัฒนาตนเอง ด้านการพัฒนาชุมชน ด้านวัฒนธรรม และด้านเศรษฐกิจ และเมื่อนำการพัฒนาคุณภาพมนุษย์ทั้ง 4 ด้าน มาบูรณาการด้วยหลักพุทธธรรม อันประกอบด้วย หลักไตรสิกขา (ศีล สมาธิ ปัญญา) บุญ กิริยาวัตถุ 10 สารานิยธรรม 6 และอปริหานิยธรรม 7 พบว่า การบูรณาการร่วมกันดังกล่าว นำไปสู่การชำระกิเลสทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านการพัฒนาตนเอง ผลลัพธ์ที่ได้ คือ เกิดอิสรภาพทั้งชุมชน ด้านการพัฒนาชุมชน ผลลัพธ์ที่ได้ คือ เกิดบูรณาภาพทั้งชุมชน ด้านวัฒนธรรม ผลลัพธ์ที่ได้ คือ เกิดสันติภาพทั้งชุมชน ด้านเศรษฐกิจ ผลลัพธ์ที่ได้ คือ เกิดภราดรภาพทั้งชุมชน

4) จากการวิจัย พบว่า รูปแบบการพัฒนาคุณภาพมนุษย์ด้วยระบบบุญนิยมของชุมชนชาวอโศกเชิงพุทธบูรณาการ ได้แก่ “FIPF” Model หมายถึง รูปแบบคุณธรรมบุญนิยม

8. ข้อเสนอแนะ

8.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

8.1.1 “FIPF” Model เป็นโมเดลสำหรับการพัฒนาคุณภาพของมนุษย์และสังคม ดังนั้น “FIPF” Model จึงสามารถนำไปใช้ในการพัฒนามนุษย์และสังคมได้ทั้งหมด คือ 1. ใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาตนเอง 2. ใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาสถาบันครอบครัว 3. ใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาองค์กรชุมชนและองค์กรเอกชน โดยมีคณะกรรมการขององค์กรต่าง ๆ เป็นผู้รับผิดชอบ 4. ใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาองค์กรของส่วนราชการ โดยให้ปลัดกระทรวงเป็นผู้รับผิดชอบ

8.2 ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ปฏิบัติ

8.1.2 ผู้ที่จะเริ่มพัฒนาตนเอง ควรเริ่มต้นด้วยการคบหาสมาคมกับกัลยาณมิตรที่เป็นผู้ถึงพร้อมด้วยศีล เพราะกัลยาณมิตรที่ดี จะห้ามไม่ให้เราประพฤติทุจริตทางกาย ทางวาจา ทางใจ กัลยาณมิตรที่ดี จะสอนให้เราไม่ไปละเมิดศีล หรือทำความวิบัติในศีล กัลยาณมิตรที่ดี จะสอนให้เราสำรวมอินทรีย์ และสังวรศีล จนเข้าถึงศีลสัมปทา และเป็นผู้ถึงพร้อมด้วยศีล

8.3 ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยต่อไป

8.1.3 ควรมีการวิจัย ผลที่ได้รับจากการพัฒนาคุณภาพมนุษย์ด้วยหลักไตรสิกขา จากชุมชนพอเพียงวิถีพุทธในประเทศ เพื่อนำมาเปรียบเทียบความแตกต่าง และความสอดคล้องซึ่งกันและกัน กับการพัฒนาคุณภาพมนุษย์ด้วยระบบบุญนิยม หากทำได้ดังกล่าวนี้นี้ จะทำให้พบความจริงที่เกิดขึ้นทั้ง 2 รูปแบบ เมื่อพบความจริงในเชิงประจักษ์เป็นที่ชัดเจนแล้ว ก็จะได้นำไปขยายผลต่อไป

9. บรรณานุกรม/เอกสารอ้างอิง

- พระอภिरักษ์ กิตติปัญญา (บุญเจียม). (2555). *การศึกษาวิเคราะห์การบำเพ็ญบุญของอุบาสกในคัมภีร์พระพุทธศาสนาเถรวาท* (ปริญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, อยุธยา.
- พระชัยณรงค์ วิทิต (รุ่งมระรุค). (2555). *การประยุกต์หลักศีล 5 เพื่อพัฒนาพฤติกรรมของบุคคลในสังคม* (ปริญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, อยุธยา.
- เพชรดินฟ้า ดิโยธิน. (2550). *การบริหารสวัสดิการสังคมแบบเศรษฐกิจพอเพียงในระบบบุญนิยมศึกษากรณีชุมชนดินหนองแดนเหนือ จังหวัดอุดรธานี* (ปริญาสังคมสงเคราะห์ศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, กรุงเทพมหานคร.
- เพ็ญศิริ พันพา. (2545). *ระบบบุญนิยม : การพัฒนากองทุนสวัสดิการชุมชนเพื่อการพึ่งตนเอง ศึกษาเฉพาะกรณีสาธารณโศกศีรีระหอโคก ชุมชนศีรีระหอโคก จังหวัดศรีสะเกษ* (ปริญาพัฒนาชุมชนมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, กรุงเทพมหานคร.
- รินธรรม โอศิตตระกูล. (2549). *ระบบบุญนิยมในชุมชนราชธานีโอศก จังหวัดอุบลราชธานี: นวัตกรรมสังคมจากภูมิปัญญาพุทธ*. โครงการวิจัยนี้ได้รับทุนสนับสนุนจากสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ, กระทรวงวัฒนธรรม: สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ.
- สมณะโพธิรักษ์. (2538). ข้าพเจ้าคิดอะไร. *วารสารหนังสือพิมพ์เราคิดอะไร*, 1(24), 14-17.
- สุภาวดี ขุนทองจันทร์. (2559), *การบริหารทรัพยากรมนุษย์อย่างบูรณาการ*. วี.พริ้นท์ (1991). กรุงเทพมหานคร:

10. คำขอบคุณ

ดุชนิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จบริบูรณ์ได้ เพราะได้รับความเมตตาและเกื้อกูลเป็นอย่างสูงของ พระศรีวินยาภรณ์, ดร. อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก และพระสุทธิสารเมธี, ดร. อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม ที่กรุณาให้คำปรึกษาและแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ พร้อมทั้งให้ข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ จนกระทั่ง ดุชนิพนธ์สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี และขอบคุณเพื่อนๆ ที่ให้กำลังใจด้วยดีตลอดมา